

'Su ölçümü' unutuldu

İsmail KÜÇÜK

Meteoroloji Mühendisleri Odası Eski Bşk.
ismkck@gmail.com

Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri ile Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu'na dayanarak 35 Kanun Hükmünde Kararname (KHK) yayınlanmıştır. Bu KHK'ler ile su hizmeti ile ilgili olarak da pek çok düzenleme yapılırken, bu yapılanmalarda su hizmetlerinin de tek elde toplanmasının amaçlandığı belirtilmektedir.

Su ile ilgili politikaların, planların ve uygulamaların sağlıklı yapılabilmesi için, suya ilişkin (miktar, kalite, sediment gibi) ölçümlere dayalı bilgilere sahip olunması esastır.

Kentleşmenin baskısı ve arazi kullanımının değişmesinden, su kaynaklarının nitelik ve nicelik olarak çok fazla etkilendiği bilinmektedir. Bu etkilere bir de iklim değişikliğinin katkısı eklendiğinde, su kaynaklarının nitelik ve nicelik olarak değişimlerinin uç değerlerde ve beklenenden daha fazla olacağı bilim çevrelerince ortaya konulmaktadır. Suyun mevcut

Su konusunda çalışma yapacak kurum sayısı 5'e yükseldi. Kurumlar arasında yetki çakışması yaşanırken, yaşamsal veriler olan su ölçümlerini yapacak bir birim bulunmaması dikkat çekiyor.

ve geleceğine ilişkin durumu hakkında söz söyleyebilmek için, kapsamlı bir ölçüm ağının oluşturulması zorunludur.

Taşkın ve sel nedeniyle birçok yerleşim yerinde ve tarım alanlarında can ve mal kayıplarının yaşanması kanıksanmış durumdadır. Oysa taşkın ve selden korunma amacıyla yapılacak yapıların projelerinde ve boyutlandırılmasında ölçülmüş su verileri çok önemlidir. Ölçülmüş su verileri olmadan yapılacak her türlü su yapısı ya da yerleşim yeri seçimi, can ve mal kayıplarının yaşanmasını zorunlu kılmaktadır.

Yanlış ölçüm

Hidroelektrik santral (HES) projelerinin çoğu, yeterli ve temsili su ölçümlerine dayalı olarak hazırlanmadığından, kurulu güçlerinin yanlış olduğu ve projelerinde belirtilen güvenli enerjiyi hatta hiç enerji üretemeyeceklerine ilişkin tespitler de kamuoyunun bilgisindedir.

Özellikle HES'ler ile ilgili can suyu da ayrı bir sorun olarak gündemdedir. Bu konudaki çalışmalar, nitelikli ölçümleri ve denetim-

leri zorunlu kılmaktadır.

Su çalışmalarında asıl olan, suyun bütün özelliklerini ve değişimini ortaya koyacak olan ölçümlerin yeterli ve sağlıklı olarak yapılabilmesidir. Su ölçümleri yeterli ve temsili olmadığı sürece suyla ilgili olarak ortaya konacak politikalar ve planlar da yanlış olacaktır.

Su ile ilgili ulusal çalışmalarda iş bölümü gereklidir. Su ölçümleri için bir kurumun, havza planlaması ve genel politikaların belirlenmesi için ikinci bir kurumun, su yapıları yatırımlarına ilişkin çalışmalar için ise üçüncü bir kurumun görevlendirilmesi durumunda ulusal ölçekte kurumsal eşitlik anlamında sağlıklı bir yapının oluşturulması sağlanmış olurdu. Ancak geline süreçte suyla ilgili kurum sayısı yerel su sağlama kurumları hariç olmak üzere 5'e yükselmiştir. Su çalışmalarında kurumsal bütünlük söylemiyle yapılan düzenlemede kurumların sayısı artırılırken görevleri arasında çakışmalar olduğu da açıkça görülmektedir.

Son yapılan düzenlemeler ile su hakkında "konuşacak" kurum sayısı artırılmıştır. Ancak, yerkürede stratejik öneme sahip ve büyük bir coğrafya üzerinde çok farklı iklim ve alt iklim bölgelerine sahip olan ülkemizde su ölçümleri için bir daire başkanlığı bile bulunmamaktadır. Yeniden oluşturulan kurumsal yapılanmalarda, su ölçüm ağını genişleterek, su ölçüm işlerini üstlenecek yeni bir kurumun oluşturulması bir yana su ölçümleri ile ilgili bir daire başkanlığının bile bulunmaması, suya verilen önemi açıkça ortaya koymaktadır.

ENERJİ POLİTİK

Doç. Dr. Mitat ÇELİKPALA
Kadir Has Üniversitesi Öğretim Üyesi

Enerjide yeni dönem

Uluslararası enerji merkezi olmayı hedefleyen Türkiye, 2011'i iki anlaşmayla kapattı. Azerbaycan'la imzalanan Şahdeniz II gazının taşınacağı Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı (TANAP) bunlardan ilkiydi. İkincisi ise Rusya ile imzalanan Güney Akım'ın inşasıyla ilgili işbirliği anlaşmasıydı. Yaklaşık 5 Milyar dolara 5 yılda bitirilmesi planlanan TANAP'tan yılda geçecek 16 milyar metreküp gazın 6 milyar metreküpünü Türkiye kullanabilecek. Boru hattının ortaklık yapısı ilerde değişebilir. Ancak şu anda yüzde 80'i Azerbaycan, yüzde 20'si ise Türkiye'ye ait.

İkinci anlaşma ise Rusya'ya enerji oyununda yeni bir avantaj sağladı. Güney Akım, yıllık 63 milyar metreküp kapasiteli olacak. Rusya'ya, Ukrayna'yı devre dışı bırakarak Avrupa'ya doğrudan gaz satma olanağı sağlıyor. Türkiye bu hattın münhasır ekonomik bölgesinden geçmesine izin vermesi karşılığında Rusya'dan aldığı gazda fiyat indirimi sağladı. Ayrıca Ankara, Batı hattından "al ya da öde" kontratı kapsamında alması gereken 3 milyar metreküp gazı gelecek yıl alabilecek. Böylece Türkiye biriken ödemelerle ilgili bir kısım kolaylıklar da elde etti.

Genel anlamda Türkiye'nin doğalgazda elinin rahatladığı, politikalarını renklendirdiği söylenebilir. Politika tercihleri açısından ise tüketici ülkeler yerine üretici ülkelerle proje yapmaya yönelmiş durumda. Nabucco'nun ikincil konuma kaydırıldığı, TANAP'a öncelik verildiği gözleniyor. Bu çerçevede Nabucco-Güney Akım rekabetinde Türkiye'nin, Güney Akım'ın önünü açarak Ukrayna karşısında Rusya'nın hareket alanını genişlettiği görülüyor.

Almanya, İtalya ve Fransa AB'den bağımsız enerji politikası yürütüyor. Birliğin küçük üyeleri ise AB aracılığıyla kendilerini garanti altına almaya çalışıyor. Bu durumun Rusya'yı daha etkili kıldığı iddia edilebilir. TANAP'ın Türkmen ve Kazak kaynaklarıyla desteklenmesi durumunda, Türkiye'nin Avrupa içinde yeni etki alanına sahip olup olamayacağı soruları da gündeme geliyor.

Ekonomik canlanmayla birlikte yeni "bölgesel enerji oyunu"nda Rusya'nın yakın çevresini, AB pazarını ve bu bağlamda enerji ağını kontrol altında tutmayı amaçladığı aşikar.

Rusya'nın politikalarını uygulamada kullandığı araçlar ise şöyle özetlenebilir:

"Enerji işbirliğini boyutlandırma ve bağımlılık yaratma, iç piyasalara hâkim olma, dağıtım, depolama hattı boru hatlarını kurma-satın alma, fiyat indirimleri, özel anlaşmalar imzalanması, gerekirse sertliğe başvurma ve farklı yaptırımlar uygulama, olmazsa yeni hat inşası..."

Acaba bu durum ileride, yeni bir safhaya ulaştığı belirtilen Türk-Rus ilişkilerinde olumsuz sonuçlar yaratır mı, bilinmez...

Bir de olayların geçen yılki akışına bir bakalım. Almanya'ya Rusya gazını taşıyan Kuzey Akım'a Kasım ayında gaz pompalandı. Türkiye, Batı hattından aldığı gazı yüksek fiyat nedeniyle azalatacağını yine Kasım ayında açıkladı. Rusya-Ukrayna görüşmeleri aynı dönemde kilitlendi.

Bu gelişmelerin tarihlerinin örtüşmesi tesadüf olamaz. Kısacası enerji bağlamında gelişmeler görüldüğünden daha iç içe ve karmaşık. Aynı zamanda Türkiye-İran ve AB-İran arasında yaşanan sorunlar, alınan tahkime gitme ve ambargo kararları, Doğu Akdeniz'deki gelişmeler Türkiye'de enerji politikasını belirleyenlerin uluslararası gelişmeleri kapsamlı biçimde değerlendirmek zorunda olduklarının da ispatı...

Türkiye'nin 2011'deki genel ithalatında enerjinin payı toplamda yüzde 23'e ulaştı. Bu sıkıntıda, doğalgaz anlaşmaları Türkiye'nin en azından bir alanda olumlu adımlar attığına işaret ediyor. Diğer yandan petrol ithalatı ve petrol anlaşmaları ise hiç üzerinde durulmayan konular. Türkiye'nin ham petrol ithalatında ilk üç sırayı İran, Irak ve Rusya alıyor. İran'la yaşanan gerginlik ve anlaşmazlıklar, Irak'ın istikrarsızlığı ile Ortadoğu'daki gelişmeler dikkate alındığında Rusya ile açılan yeni dönemi bir kere daha dikkatle düşünmek gerekiyor.

